

Somogyi Krisztina

Dáblin érdekes város. Idén hetedik alkalommal lakták be olyan tervezőgrafikusok és tipográfusok, akiket szakmai tudásuk, intellektuális érdeklődésük, na és persze barátságuk hozott össze Szombathelyre, 2005. június 16-ra, a Fő téren lévő Művészetek Házának galériájába.

✘

Az utolsó szám kiterített borítója Sellyei Tamás Ottó grafikája

Mint az már lenni szokott, a Bloomsday alkalmából megjelenő, nagyméretű kiadvány és kiállítás érdekes és sajátos körképet ad a magyar grafikáról. Azért írom, hogy sajátos ez az összeállítás, mert nem a hagyományos értelemben vett „alkalmazott” feladatról van itt szó; a végeredmény valahol képzőművészet és design határmezsgyéjén mozog. A hagyományos tervezőgrafikai feladathoz képest a felkérés ugyanis igen kevés megkötést tartalmaz, így a meg-

hívott grafikusok habitusán múlik szinte kizárólag, hogy milyen módon kívánnak reflektálni a szervezők felvetésére. A Joyce-i szöveghez tapadva, lényegét tekintve tipografikus eszköztárral (például Czeizel Balázs, Ludwig Németh Gábor, Kóthay Gábor, Náday Ferenc, Halasi Zoltán, Herbszt László) készült oldalakat épp úgy találhatunk, mint kép és szöveg együtteséből készülő grafikákat (Murakeözy Gabi, Czakó Zsolt, Erky-Nagy Tibor, Domján Gábor), vagy hangsúlyosab-

ban fotó alapú képeket (Kálmán Tünde, Gombos Lajos, Őri Kiss István), számítógépes vagy kézi rajzokat (Vízvárdi András, Simon József, Marcell Tamás, Stark Attila, Futó Tamás, Orosz István, Árendás József, Ducki Krzysztof).

✘

Az idei év különlegessége, hogy a támogatások, illetve a szombathelyi Yeloprint Nyomda nagylelkűségének köszönhetően a fekete-fehér nyomást egy további színnel, ezüsttel

egészítették ki a szervezők. Sokak fantáziáját megpezsdítette ez a lehetőség: Gerhes Gábor „Ugye nem lesz baj?” című képének ezüst alnyomata (egy tájkép) például benem az üvegnegatívokat hívta be asszociációként, Kálmán Tünde, Kuskó Rajmund vagy Czakó Zsolt képében pedig az ezüst diszkrétan tereli a figyelmet a lényegre.

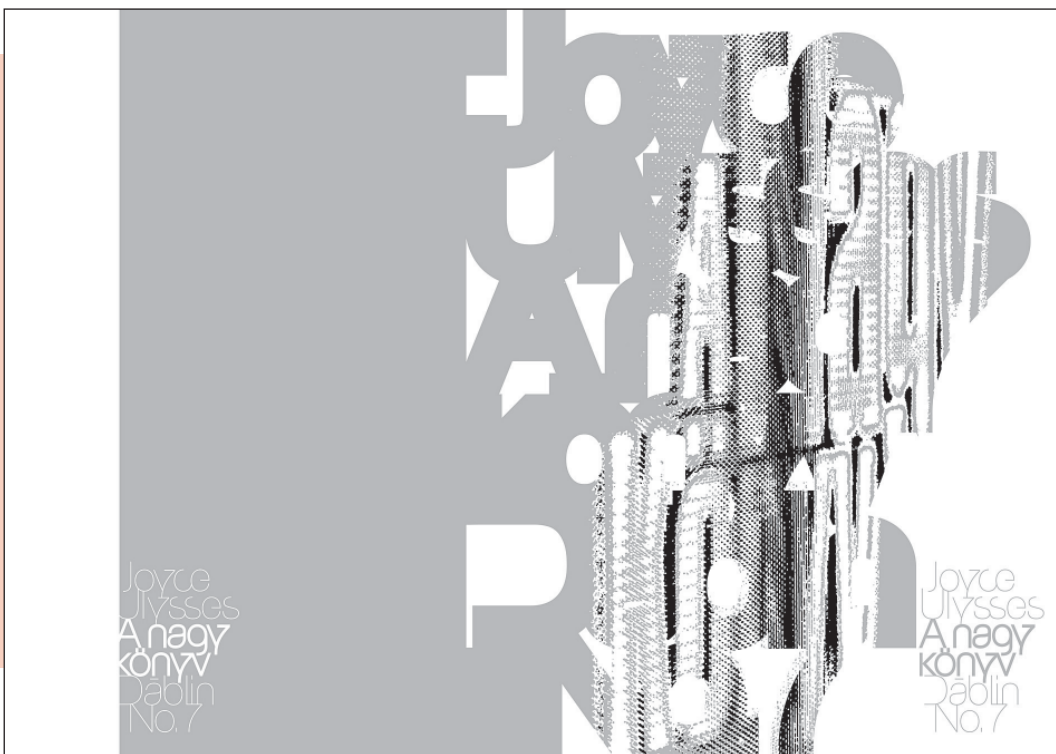
A műfaji sokféleség a kezdetek óta sajátossága a Dáblinoknak; azonban (mint az a Tóth Yoka Zsolt által idén ké-

Árendás József és Bonyhádi Károly egész oldalas munkái a Dáblin 7 grafikái közül

szített, az elmúlt hét évet összegző CD-n is jól nyomon követhető) a mindenkori témaválasztás is jelentősen befolyásolja, hogy kiderül-e, kik és milyen okból hozzák létre ezt a kiadványt.

✘

A Gutenberg évfordulóra készült szám így érthetően erősebb szálakkal kapcsolódik a szakmához, mint mondjuk a két esztendővel ezelőtti „LÉT” tematika. Az idei felvétel, „A Nagy Könyv” hívószó

is egyértelműen azt a szándékot mutatja, hogy a megjelenés továbbélése szempontjából fontos az eredeti gondolathoz visszatérni. Az a vágy artikulálódik benne, hogy egy pontosabban körülhatárolható tartalom, Joyce: Ulysses-e és ennek szombathelyi kapcsolódási pontjai, illetve maga a tervezőgrafikai szemlélet kerüljön vissza a megjelenés fókuszába. Ezt fogalmazták meg az ideai szerkesztők Bonyhádi Károly, Kassai Ferenc, Lobler Ferenc és Sellyei Ta-

más Ottó, majd a kiállítás utáni beszélgetésen az összegyűlt alkotók is. Várhatóan a 2006-os nagy nemzetközi Joyce találkozó alkalmából megjelenő Dáblin szám így majd jobban kötődik a Ulysses szövegéhez.

Az idei témaválasztásnak per sze volt egy nagyon is egyértelmű aktualitása, ezt talán említeni se lenne érdemes. Hiszen manapság ki ne tudna arról, hogy „A Nagy Könyv”

címmel az MTV-ben lassan egy éve elindult egy műsorfolyam, amely egyfajta „best of” válogatással kívánja erősíteni a könyv és az olvasás presztízsét. Ha most még is megemlítem ezt az apropót, akkor azt azért teszem, mert bár lehet, hogy tavasszal több, mint háromszázezer embert mozgott meg a televíziós szavazás, de ki tudja, hogy a műsor hatása, sőt emléke meddig tart. A showműsor ugyanis efemer műfaj, a nyomtatott kiadvány élete ennél kiszámít-

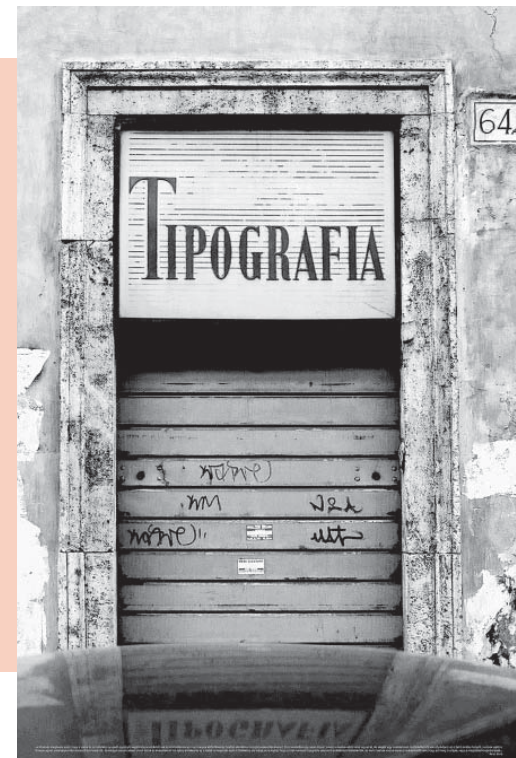
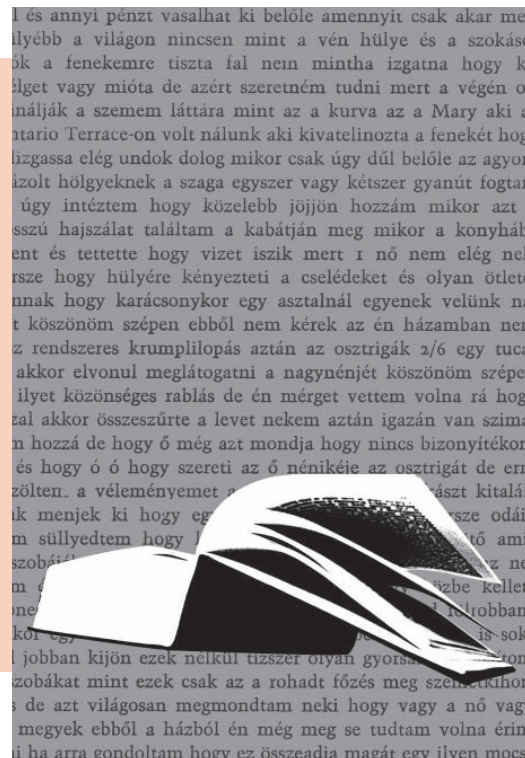
hatóbb, sokkal biztosabban foglal helyet magának az időben. A Bloomsday alkalmából megjelenő DÁBLIN, vagy a Magyar Grafika számai lehet hogy húsz, ötven vagy száz év múlva is hordoznak majd információt, de vajon emlékszünk-e még akkor egy televíziós műsorra? Az elektronikus vagy digitális médiával szemben éppen ebben a statikus, tárgyi jelenlétben van a nyomtatott világ egyik ereje. Ennek a kézzel fogható, valószínűs jellegnek köszönhető,

hogy bár az emberek egyre kevesebbet olvasnak, a könyv presztízse még mindig igen nagy. És éppen ebből a szempontból sajnálatos tény, hogy a tömördek televíziós adás ellenére valójában eddig egy szó sem esett könyvről. Történetről és szereplőkről, jobb esetben az írói nyelv sajátosságairól hallhattunk vitákat és a méltatásokat; a könyv tárgyi megjelenése, tipográfiai vagy grafikai sajátossága említetlen maradt. Mintha nem lenne nagyon is része az olva-

sás élményének, hogy milyen az a tárgy, amit a kezünkben tartunk. Mintha létezne forma nélkül a tartalom, tehát nem konkrét betűkön, sorokon és oldalakon át épülne föl az a valóság, amely az olvasás aktusa által érzékelhető.

A könyvtervező munkáját az olvasás élményében alábecsülni nem szerencsés dolog. A könyv mérete, lapjainak taktilis élménye, a papír minősége, az a ritmus, ahogyan a

sorokon végigszalad a szem, amit egyszerre befog, vagy amit már nem lát az olvasó, a lapozás hangja, vagy a címek és kiemelések rendje mind alapvetően fontos szerepet kapnak abban, hogy az olvasó fantáziáját megragadja a könyv. Az olvasás szempontjából a tervezőgrafikus és tipográfus munkája is meghatározó. Ha rákérdoznénk, ezt bizonyosan nem is vitatná senki; a könyvtervező munkájának méltatása még is ritka még azokban a napilapokban

és folyóiratokban is, amelyek könyvekről folyamatosan recenzálnak. Egyszerűen említetlen marad. Ez a tény pontosan mutatja, hogy ha valaminek a presztízsével baj van, akkor az többek között a tervezőgrafika. Az általános vizuális kulturálatlanság nagyon is plasztikusan mutatkozik meg egy ilyen helyzetben.

Ebből a szempontból érthető meg pontosan az a vágy, amely életben tartja, időről-időre

újabb tartalommal tölti meg Dáblint. A különböző tervezőket ugyanis éppen a munkájuk során tapasztalt befogadói értetlenség és igénytelenség hozza közös nevezőre. Bár az alkotók különböző távolságból érkeznek Dáblinba, van, akit a nagy ügynökségek lélektelen rutinja, és van, akit a szabadúszás bizonytalansága terhel, de a legtöbbször számára örömműnyp egy olyan felkérés, amely a szabad interpretáció felőli megközelítést teszi lehetővé. Az egyedi szemlélet

és a szakmai tudás kifejezésére ugyanis a napi gyakorlatban sokaknak nincsen módja.

A tervezőgrafika, mint minden alkalmazott művészeti megnyilvánulás ugyanis kommunikációs helyzetben születik meg: a felkérés és az elfogadás végpontja között jön létre maga az alkotás. Az igényes és értő megbízó hiányában a tervező légüres térben mozog: gondolatai egy ilyen helyzetben nem csiszolódnak

az évek során, hanem gyakran megtörik, megkopik, megfárad a kezdeti lendület. A szakmai büszkeség és az önkifejezés lehetőségének megéléséhez így sokak számára alapvető egy ilyen kiadvány. A külvilág számára Dáblin viszont presztízis értékű alkotás lehet: annak megmutatása, hogy milyen erőlködésnek a tervezőgrafikában. *Molnár Farkas*, a magyar Bauhaus kiváló alakjának, a designra is vonatkoztatható kijelentését citálnám: „Az építés

szerepe az orvoséhoz hasonlít, aki rendel, nem pedig a szabóéhoz, akinél rendelni szoktak.”

Lapozgatva a kiadvány különböző alkotásai között, a néző plasztikusan élheti meg, milyen kár, hogy a grafikus munkájára gyakran, nem mint művészetre, hanem sokkal inkább, mint szolgálai módon végrehajtott eseménysorra tekintenek a megbízók.

Mert ilyenkor talán pont a lényeg vesz el.

